

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Lillehammer, 30. november 2010

Vår ref.: 2010/1768

Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementets brev av 31.08.2010 vedrørende endring av forskriftsbestemmelser som gjelder akkreditering av doktorgradsstudier

Det vises til Kunnskapsdepartementets brev av 31.08.2010 med utkast til endring av forskriftsbestemmelser som gjelder akkreditering av doktorgradsstudier.

Høgskolen i Lillehammer takker for invitasjon fra Kunnskapsdepartementet om å komme med innspill til endringer i forskrift av 01.02.2010 nr. 96 om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (NOKUT-forskriften).

1) Til § 3-1, femte ledd

Vi finner det fornuftig at NOKUT kan fastsette andre kriterier for nye doktorgradsutdanninger enn for revidering av utdanninger som tidligere er akkrediterte av NOKUT eller som er opprettet på annen måte. Vi har følgelig ingen innvendinger til de foreslåtte endringer i § 3-1, femte ledd.

Vi ønsker imidlertid å komme med en kommentar til de foreslåtte endringene i § 3-1, femte ledd. Forslaget innebærer ett sett med standarder og kriterier for akkreditering av doktorgrader og ett sett med standarder og kriterier for revidering av akkrediterte doktorgradsstudier. Når det gjelder utformingen av sistnevnte, forutsetter vi at det legges opp til like vilkår og lik praksis for universiteter og høyskoler ved revidering av akkrediterte doktorgradsstudier og doktorgradsstudier opprettet i medhold av Universitets- og høyskolelovens § 3 -3.

2) Til § 3-1, tredje ledd

I forslaget til ny tekst i § 3-1, tredje ledd, har departementet valgt å fastsette et krav til størrelsen på fagmiljø knyttet til et doktorgradsstudium og doktorgradsstudiets rekrutteringspotensial. Vi er i det store og hele enig i kvalitetskravet som blir satt til fagmiljøet, men vi stiller spørsmål til antallet doktorgradsstudenter som kreves.

Vi støtter Kunnskapsdepartementets intensjon om å sikre en høy kvalitet på alle nye - og eksisterende - doktorgradsstudier slik dette er beskrevet på side 2 i høringsbrevet. Vi setter imidlertid spørsmålstegn

ved om departementet har valgt en adekvat fremgangsmåte gjennom å legge så stor vekt på kvantitative kriterier.

Som angitt i brev av 18.12.2009 fra Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Gjøvik med innspill til departementets drøftingsnotat av 06.10.2009, mener Høgskolen i Lillehammer at en kombinasjon av kvalitative og kvantitative krav bør ligge til grunn for akkreditering av doktorgradsstudier. Ved for sterk vektlegging av kvantitative krav risikerer en at viktige kvalitetsmessige aspekter overses. I denne sammenheng er det viktig å se på hva som bør ligge i et aktivt forskningsmiljø (slik det er beskrevet på side 2 i høringsbrevet av 31.08.2010). Utover de krav som er stilt til de fagliges kompetanse, er det naturlig å se på kriterier på faglighet ved eksempelvis:

- Publikasjonspoeng
- Typer av publikasjoner
- Formidling og popularisering
- Deltakelse på (internasjonale) nettverkskonferanser innen eget fagområde (med paper)
- Veiledning av doktorgradsstipendiater (egne og andres)

Slike momenter kan være veiledende i det skjønn som nødvendigvis må utøves i vurderingen av kvaliteten i en doktorgrad. Kvantitative kriterier kan gi en pekepinn på om særlige forhold bør undersøkes nærmere, men kan slik vi ser det ikke alene være utslagsgivende.

Selv om det kan synes som om kravene ikke er absolutte med henblikk på å dokumentere og å sannsynliggjøre, vil erfaringene med slike volumbeskrivelser tilsi at kravene av akkrediteringskomiteen vil bli tillagt avgjørende vekt. Denne antagelsen bekreftes ved å lese NOKUTs kommentarer til endringer i egen forskrift, hvor det nettopp henvises til at departementets volumkriterier må oppfattes som klart veiledende.

2.1 Krav til antall årsverk i fagmiljøet

Forslaget til formulering i første setning i § 3-1 tredje ledd åpner slik vi ser det for flere mulige tolkninger.

”Ved akkreditering av et nytt doktorgradsstudium skal studiet ha et fagmiljø tilsvarende minst 8 årsverk med førstestillingskompetanse, hvorav minst seks er i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger og minst 4 har professorkompetanse.”

Vi finner ikke at departementets formulering er tilstrekkelig tydelig, idet den kan fortolkes på to ulike måter:

- En mulig fortolkning (som etter vår vurdering også er den mest nærliggende fortolkningen) er at de seks årsverkene i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger skal fylles opp gjennom stillingsbrøker fra flere enn seks ansatte i denne typen stillinger. Tilsvarende at de 4

professorårsverkene skal fylles gjennom stillingsbrøker fra flere enn 4 professorer som er heltidsansatt ved institusjonen.

- En annen fortolkning kan imidlertid være at de seks årsverkene i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger skal fylles opp gjennom seks heltidsansatte i denne typen stillinger, og tilsvarende at de 4 professorårsverkene skal fylles gjennom 4 heltidsansatte professorer.

Vi støtter uansett forslaget om et minimumskrav på minst 8 årsverk i førstestilling og det som synes å være intensjonen i detaljeringen av dette kravet, - nemlig at $\frac{3}{4}$ av årsverkene knyttet til et doktorgradsstudium dekkes opp av ansatte som har sin hovedstilling ved institusjonen. Vi er av den oppfatning at det i mange tilfeller vil være ønskelig med en større bredde i et doktorgradsprogram fagmiljø enn hva som kan oppnås om for mange av årsverkene låses til "fulle" heltidsstillinger. Vi vil derfor henstille departementet om å tydeliggjøre formuleringen i forslaget til forskriftstekst i retning av den første fortolkningen gitt foran. En tydeliggjøring bør likeledes gjøres eksplisitt i merknaden til § 3-1, tredje ledd.

2.2 Krav til antall stipendiatstillinger

I St.meld. nr. 30 (2008 – 2009) *Klima for forskning* ble det lagt til grunn at gjennomstrømningen i doktorgradsutdanningene skulle økes betydelig, noe som vil bety en økt fullføringsgrad sammenlignet med situasjonen for 10 år siden (jfr. *Rapport 40/2009 Gjennomstrømning i doktorgradsutdanningen*, Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU STEP)). Rapporten viser at andelen som gjennomfører doktorgradsstudier har økt, men at gjennomføringstiden ikke har endret seg nevneverdig. Det er ikke noe som tyder på at det er en sammenheng mellom antall stipendiater og grad av fullføring. På bakgrunn av denne rapporten savner vi en noe grundigere analyse av hva som er grunnlaget for å fastsette 20 studenter som det optimale i løpet av en 4-årsperiode.

Det burde være relevant å se på hvordan veiledning og oppfølging av stipendiater skjer ved høgskolene. Færre stipendiater kan faktisk også bety bedre oppfølging. Hvordan stipendiatene inkluderes og bidrar i det forskningsmiljøet de er forventet å være en del av bør være avgjørende. Volumkravet på 20 stipendiater sier alene ikke noe om dette, og er følgelig ikke tilstrekkelig som et hovedkriterium.

Vi er enige i at det bør være et visst antall doktorgradsstudenter for å sikre et godt miljø og et godt faglig tilbud i utdanningsdelen av doktorgradsstudiet. Om det skal være en viss bredde i kurstilbudet er det ikke urimelig at porteføljen må kunne velges av i snitt 5 studenter årlig. En stor del av den tiden som benyttes til forskning må imidlertid doktorgradsstudentene tilbringe i ulike forskningsmiljøer på forskningssentra, institutter, forskningsstasjoner m.v., hvor det til enhver tid kan befinne seg betydelig færre enn 20 doktorgradsstudenter. Vi mener derfor at et eventuelt kriterium på 20 doktorgradsstudenter ikke nødvendigvis skal knyttes opp mot det enkelte akkrediterte doktorgradsstudium, men at det må kunne dokumenteres at doktorgradstudiet alene eller i samarbeid med andre doktorgradstudier (for eksempel gjennom en forskerskole eller på annen måte) kan tilby studentene et miljø hvor det til sammen inngår minst 20 doktorgradsstudenter.

Det er også relevant å se forskriften i sammenheng med signalene om samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK) som er kommet fra Kunnskapsdepartementet i tilknytning til budsjettene for

2010 og 2011. For å utvikle kvaliteten i utdanning og forskning er det behov for robuste fagmiljø, og dette kan oppnås gjennom samarbeid slik departementet stimulerer til gjennom ekstra tildelinger. Det er derfor nødvendig å vurdere hvordan forslaget til forskrift kan balansere de ulike hensynene, og sikre at departementets mål om en god og effektiv doktorgradsutdanning, hvor doktorgradsutdanningen foregår i aktive publiserende forskningsmiljøer, blir oppfylt.

Vi mener videre at rekrutteringsgrunnlaget ikke bare bør begrenses til egen institusjon, men at også ekstern rekruttering kan trekkes inn. Vi erkjenner at en stor del av rekrutteringen i mange tilfeller vil skje internt, og at det således er viktig å ha et bredt rekrutteringsgrunnlag. Flere av de doktorgradsutdanningene som nå utvikles ved de statlige høgskolene vil imidlertid også kunne rekruttere bredt eksternt - både nasjonalt og internasjonalt. Vi ser det som ønskelig, og som en fordel, at det bygges opp miljøer av doktorgradsstudenter med ulik bakgrunn, hvorav mange fra andre studiesteder og fra utlandet. En for stor prosentandel av intern rekruttering vil etter vår vurdering kunne være et tegn på at doktorgradsstudiet er lite konkurransedyktig når det gjelder å tiltrekke seg gode kandidater, og er neppe egnet som et kvalitetskriterium.

Vi mener også at det vil være en fordel om nye studier kunne få 5-6 år på seg før et eventuelt krav om 20 stipendiater skal være tilfredsstillt. Det tar tid å skape kvalitet, det tar tid å få nye tilbud godt innarbeidet i markedet, og det tar tid å etablere et robust finansielt grunnlag for et årlig opptak på i snitt 5 nye kandidater av høy kvalitet. Minimumsfaktoren for rekruttering av doktorgradsstudenter er for mange utdanninger ikke tilgangen på kvalifiserte søkere, men muligheten til å finansiere alle som ønsker å gjennomføre studiet. Departementet bør derfor i sin tildeling av nye stipendiater særlig legge til rette for å styrke de mindre miljøene slik at disse kan ha et antall stipendiater som ligger godt over det foreslåtte minimumsnivået.

Program for kunstnerisk utviklingsarbeid

Vi vil videre understreke at de skisserte volumkrav vanskelig kan gjøres gjeldende for stipendprogrammer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Her er det som kjent ett nasjonalt program i dag – "*Program for kunstnerisk utviklingsarbeid*" - med fem deltakende institusjoner, hvorav Høgskolen i Lillehammer, og med totalt 44 stipendiater. Kunnskapsdepartementet bør gjennom de forskriftsendringer som nå skal foretas eksplisitt presisere at stipendprogrammene for kunstnerisk utviklingsarbeid er unntatt fra de generelle volumkravene som innføres. NOKUTs egen forskrift, som nå er på høring, har også behov for en tydeliggjøring av bestemmelsene om stipendprogrammer for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Programstyret for "*Program for kunstnerisk utviklingsarbeid*" har utarbeidet en felles høringsuttalelse til utkastet til endring av forskriftsbestemmelser som gjelder akkreditering av doktorgradsstudier. Høgskolen i Lillehammer slutter seg til denne felles høringsuttalelsen.

3) Oppsummering

Vi finner det fornuftig at NOKUT kan fastsette andre kriterier for nye doktorgradsutdanninger enn for revidering av utdanninger som tidligere er akkrediterte av NOKUT eller som er opprettet på annen måte. Forslaget innebærer ett sett med standarder og kriterier for akkreditering av doktorgrader og ett sett med standarder og kriterier for revidering av akkrediterte

doktorgradsstudier. Når det gjelder utformingen av sistnevnte, forutsetter vi at det legges opp til like vilkår og lik praksis for universiteter og høyskoler ved revidering av akkrediterte doktorgradsstudier og doktorgradsstudier opprettet i medhold av Universitets- og høyskolelovens § 3-3.

Vi mener at en kombinasjon av kvalitative og kvantitative krav bør ligge til grunn for akkreditering av doktorgradsstudier, og synes departementet i det foreliggende forslaget til forskriftstekst i for stor grad vektlegger kvantitative kriterier.

Vi støtter forslaget om et minimumskrav på minst 8 årsverk i førstestilling og det som synes å være intensjonen i detaljeringen av dette kravet, men ser behov for en tydeliggjøring av formuleringen i forslaget til forskriftstekst og tilhørende merknadstekst.

Vi mener at et eventuelt kriterium på 20 doktorgradsstudenter ikke nødvendigvis skal knyttes opp mot det enkelte akkrediterte doktorgradsstudium, men at det må kunne dokumenteres at doktorgradstudiet alene *eller i samarbeid med andre doktorgradstudier* (for eksempel gjennom en forskerskole eller på annen måte) kan tilby studentene et miljø hvor det til sammen inngår minst 20 doktorgradsstudenter. Intern og ekstern rekruttering må sidestilles.

Vi slutter oss til felles høringsuttalelse fra programstyret for "*Program for kunstnerisk utviklingsarbeid*".

Med vennlig hilsen

Bente Ohnstad
Rektor
Høgskolen i Lillehammer